

Reclamen que se suspengui el pla Phoenix d'Iberpotash

Entitats ecologistes demanen la Generalitat per aturar les filtracions de les mines salines del Bages

El runam salí del Cogulló, al Bages, és visible des de molts punts de la comarca. Foto: Estefania Escolà

Diverses entitats ecologistes han presentat davant de la Generalitat una demanda de responsabilitat ambiental perquè l'empresa Iberpotash aturi les filtracions salines de les mines del Bages i es faci càrrec de la reparació del paisatge i dels danys causats a la conca del Llobregat. Basant-se en una directiva europea, els ecologistes reclamen que la Generalitat faci els tràmits corresponents per fer complir la legislació ambiental, i que Iberpotash, filial de la israeliana ICL, es faci càrrec dels costos multimilionaris. A més, requereixen la suspensió temporalment del pla Phoenix, que preveu una gran inversió per duplicar l'extracció de potassa a Súria.

La Federació d'Ecologistes de Catalunya, el Centre d'Ecologia i Projectes Alternatius (CEPA), la Lliga per a la Defensa del Patrimoni Natural (Depana) i el Col·lectiu Ecologista l'Alzina, del Bages, han presentat la primera demanda per responsabilitat ambiental a Catalunya. La demanda administrativa, prevista en una llei estatal del 2007 que desenvolupa una directiva europea del 2004, va contra els danys causats històricament a la conca del riu Llobregat, que inclou el riu Cardener, altres rieres, aqüífers i pous del Bages, però que afecten la conca fins al Vallès Occidental i el Baix Llobregat.

La responsabilitat de l'empresa només seria a partir del 30 d'abril del 2007, quan la llei va entrar en vigor.

Les entitats demanen la suspensió provisional de les obres associades al projecte Phoenix, que preveu una gran inversió per duplicar l'extracció de potassa a Súria, ja que, segons ells, no s'han avaluat prou els nous impactes ambientals que podria comportar, com la construcció d'un túnel en rampa per accedir amb vehicles a l'interior de la mina de Cabanasses i una planta per purificar i comercialitzar sal comuna.

A més, exigeixen a la Generalitat que faci complir la legislació europea, espanyola i catalana actuals i que Iberpotash compleixi les diverses sentències en contra, com la recent del Tribunal Suprem que l'obliga a presentar un pla de restauració del runam salí del Cogulló de Sallent i una fiança ajustada a la seva activitat. Al Govern també li reclama que valori els danys produïts. El Departament de Territori i Sostenibilitat té dos mesos per donar una resposta.

En concret, els ecologistes critiquen els grans abocaments de residus salins als runams del Cogulló o la Botjosa a Sallent, o els del Fusteret i Cabanasses a Súria i el Nou i el Vell de Cardona, que acumulen en total uns 70 milions de tones de residus a l'aire lliure en unes 75 hectàrees de superfície. Algunes d'aquestes muntanyes de sal fa centenars de metres d'alçada i es veu des de bona part de la comarca.

Com ha exemplificat Jordi Badia, del col·lectiu L'Alzina, les muntanyes de residus salins són com si els ciutadans tinguessin muntanyetes de sal a casa a l'aire lliure i sense tapar. La sal s'acaba humidificant i filtrant a l'aire i l'aigua, cosa que suposa importants danys ambientals i econòmics per l'erari públic.

Així, les filtracions a l'aigua de la conca del Llobregat fa que bona part dels municipis de la comarca no puguin utilitzar els seus propis aqüífers i el subministrament prové de la sèquia de Manresa, construïda en època medieval que agafa l'aigua just abans del tram de les mines salines. De fet, l'entrada de salmorra al Llobregat fa que els nivells mitjans de clorur sòdic per litre passin de 40 mil·ligrams fins a 400. Es considera que per sobre de 250 mil·ligrams ja és quasi impossible la potabilització.

De fet, les potabilitzadores d'Abrera i Sant Joan Despí (Baix Llobregat) han d'utilitzar mètodes de dessalinització per potabilitzar l'aigua que arriba a les llars de l'àrea metropolitana de Barcelona. Aquests mètodes, l'osmosi inversa o l'electrodialisi, són molt cars i necessiten molta energia, han recordat els ecologistes, i han suposat inversions públiques d'uns 200 milions d'euros.

També reclamen que es modernitzi i s'ampliï el col·lector general de salmorra que va del Bages al mar i aboca anualment 3,5 hectòmetres cúbics, construït el 1988 i que ha quedat obsolet, amb moltes filtracions i al límit de la seva capacitat. Per últim, volen que s'impermeabilitzin les

mntanyes salines actuals i que es vagin desconstruint retornant els residus a les mines abandonades, com preveien alguns plans directors de fa anys i es feia fins el 1980.

De fet, Iberpotash considera que aquests runams no són residus, i per tant no s'han de tractar com a tals, sinó que és una matèria primera que es pot comercialitzar. Però els ecologistes recorden que la legislació exigeix un pla de comercialització per considerar-los matèria primera, i també recorden que hi ha residus des del 1960 que encara no s'han venut.

Les entitats consideren que és possible una mineria sostenible tant econòmicament com ambientalment al Bages, i posen d'exemple que la multinacional israeliana ICL té a diversos països europeus i els Estats Units mines similars amb molta menys afectació al medi ambient i amb mesures correctores que suposen un 3% dels ingressos. En aquest sentit, han opinat que l'empresa practica a Catalunya el 'dumping' ambiental, ja que fa la competència deslleial a altres estats que sí que fan complir la normativa europea.

Així, han qualificat de "xantatge" i de "colonialisme del segle XIX" el fet que l'empresa amenaci amb tancar i fer fora treballadors si se l'obliga a determinades pràctiques ambientals. Els ecologistes han recordat que la potassa és al Bages i per tant l'empresa no es pot endur la producció a un altre lloc com si fos una fàbrica de cotxes. Segons les entitats, Iberpotash guanya uns 70 milions d'euros anuals.

Marta Gomà, presidenta de Depana, ha qualificat les mines del Bages com "el cas de contaminació més greu i persistent de Catalunya" i ha lamentat el suport polític del president de la Generalitat, Artur Mas, a la matriu d'Iberpotash en la seva visita oficial a Israel.

Paral·lelament a la demanda administrativa de responsabilitat ambiental, al desembre d'aquest any un jutjat de Manresa celebrarà un judici penal contra exresponsables de les mines per un delictes contra el medi ambient, per abocaments incontrolats de clorurs, metalls pesants i altres substàncies perilloses. La Fiscalia de Medi Ambient va obrir la investigació el 1997 però la causa no arribarà a judici fins 17 anys després, amb una petició de tres anys i mig de presó i multes de fins a 9.000 euros per a tres antics directius de les mines.

D'altra banda, les entitats han presentat aquest dimarts un vídeo divulgatiu per denunciar la situació.